



USAID

NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA



REC

RECONCILIATION EMPOWERING COMMUNITIES



Informacije o potrebama zajednice

REC
Mitrovica, januara 2022

Autor:
Reconciliation Empowering Communities (REC)



USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

Ova publikacija je pripremljena kao deo aktivnosti saradnje sa zajednicama koju finansira USAID, a pripremio je REC - Reconciliation Empowering Communities.


Sadržaj


| | |
|---|----|
| Organizacija REC..... | 4 |
| Uvod..... | 5 |
| Kratak profil opštine Južna Mitrovica i ciljnih sela..... | 6 |
| Specifične potrebe zajednica identifikovane kroz sastanke dijaloga u zajednici..... | 6 |
| Kratak profil opštine Severna Mitrovica i ciljnih sela..... | 10 |
| Specifične potrebe zajednica identifikovane kroz sastanke dijaloga u zajednici..... | 10 |
| Glavni nalazi..... | 13 |
| Kratak profil opštine Leposavić i ciljnih sela..... | 14 |
| Specifične potrebe zajednica identifikovane kroz sastanke dijaloga u zajednici..... | 15 |
| Glavni nalazi..... | 17 |
| Kratak profil opštine Srbica i ciljnih sela..... | 17 |
| Specifične potrebe zajednica kroz sastanke dijaloga u zajednici..... | 17 |
| Glavni nalazi..... | 18 |
| Preporuke..... | 19 |

Organizacija REC

NVO REC - Reconciliation Empowering Communities, je nevladina organizacija sa sedištem u Mitrovici. Njen glavni rad je promocija i dalji razvoj kosovskog društva angažovanjem ljudskih potencijala među različitim zajednicama. NVO REC je fokusirana na zagovaranje i lobiranje, ljudska prava, demokratizaciju, vladavinu prava i osnaživanje zajednice kroz aktivno građanstvo. Nevladina organizacija "Reconciliation Empowering Communities" (REC) sa svojim radom obuhvata opštinu Mitrovice i šire.

Staf organizacije ima više od 15 godina iskustva u civilnom društvu i u implementaciji raznih projekata koji su vezani sa prošloću i pomirenju.

 Misija NVO REC je: "Osnaživanje zajednica kroz aktivno građanstvo "

 Vizija NVO REC je: "Demokratizacija i izgradnja poverenja između zajednica za održivu socio ekonomsku i multietničku budućnost "

NVO REC sprovodi projekte u regionu Mitrovice u sedam (7) opština, zasnovane na zajednicama bez obzira na veru, rasu, pol ili nacionalnost i njen rad je fokusiran na tri programa:

1. **DOBRO UPRAVLJANJE** - Kroz ovaj program imamo za cilj da promovišemo aktivno građanstvo zahtevajući odgovornost, odgovornost institucija, transparentnost i dobro upravljanje, vladavinu prava i poštovanje ljudskih prava.
2. **EKO OKRUŽENJE** - Opšti cilj programa je da se zalaže za institucije na centralnom i lokalnom nivou za zaštitu životne sredine, i raditi na potrebama i problemima građana.
3. **OMLADINA I VOLUNTARIZAM** - Opšti cilj programa je rad na osnaživanju mladih i razvoju njihovih kapaciteta kroz volonterski rad kao priliku za razvoj u karijeri i unapređivanje zajednice.

Rast učešća žena u javnom životu je ključni elemenat za razvoj i demokratizaciju jedne zemlje. Uključivanje žena u sve aspekte političkog života važno je ne samo zato što žene čine polovinu stanovništva, već i zato što je postizanje uravnoteženog učešća žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju pitanje punog uživanja ljudskih prava, socijalne pravde i neophodan uslov za bolje funkcionisanje demokratskog društva.

U okviru projekta „Uključivanje žena i mladih iz ruralnih i urbanih sredina u aktivno učešće u dijalogu i kreiranju politika na lokalnom nivou“, REC ima za cilj da uspostavi partnerstvo sa: lokalnim samoupravama to jest četiri ciljne opštine, zajednicom, predstavnicima civilnog društva i medija, kako bi se osiguralo da se učešće javnosti dobro implementira i promoviše i da mladi ljudi i žene iz svih zajednica budu uključeni u proces donošenja odluka tako što pokreću svoja pitanja i brige.

Ovaj zbirni informativni izveštaj odražava potrebe građana identifikovane tokom procesa implemetacije projekta “Uključivanje žena i mladih iz ruralnih i urbanih sredina u aktivno učešće u dijalogu i kreiranju politika na lokalnom nivou”, uključujući sastanke sa predstavnicima naselja i ciljane sela, uključujući dve opštine sa

srpskom većinom severno od reke Ibar, Leposavic, Mitrovicu i dve opštine sa albanskom većinom južno od reke Ibar, Južnu Mitrovicu uključujući Srbicu zbog istorijskih veza, a u interesu integracije i osetljivosti na sukobe. Konkretno, projekat se sprovodi u sledećim oblastima: Severna Mitrovica, kao i u naseljima: Gornji Suvi Do, Bošnjačka mahala i Mikronaselje sa mešovitom zajednicom. Južna Mitrovica, Romsko naselje i Donji Suvi Do sa mešovitom zajednicom. Leposavić, sela: Bistrica, Ceraje i Košutovo Vlahinje, sa albanskim zajednicama i opštinom Srbica.

Metodologija

Ovaj izveštaj je pripremljen kombinovanjem dva glavna izvora informacija:

- Sekundarni podaci o opštoj situaciji u Leposaviću, severnoj Mitrovici, južnoj Mitrovici i Srbici, analizirajući političku situaciju, efikasnost institucija u rešavanju učešća javnosti i specifične potrebe zajednice u ciljne opštine.
- Primarni podaci sa sastanaka direktnog dijaloga sa predstavnicima skupština, liderima i takođe zajednice, uključujući predstavnike sela / naselja, da bi se procenile specifične potrebe zajednica, uključujući žene i mlade.

Kratak profil opštine Južna Mitrovica i ciljnih sela

Opština Južna Mitrovica se nalazi na severu Kosova, južno od reke Ibar. Obuhvata južni grad Mitrovicu i oko 40 sela. Prema popisu stanovništva i stanova na Kosovu iz 2011. godine, ukupan broj stanovnika je 71.909.¹

Opština Južna Mitrovica uglavnom primenjuje tri načina za pružanje javno-administrativnih usluga građanima: 1) u odgovarajućoj uslužnoj kancelariji u okviru opštine, gde se građani postrojavaju sa elektronskim brojevima da bi dobili određene vrste uverenja o građanskom statusu; 2) preko tri elektronska uređaja (mašine) jedan postavljen na ulazu u opštinu, a dva u ostalim delovima grada i 3) preko šest kancelarija civilnog stanja koje se nalaze na šest područja na teritoriji opštine. Prijemna kancelarija na ulazu u opštinu je još jedna tačka za pružanje usluga i to je u velikoj meri olakšalo komunikaciju između opštinskih direkcija, opštine i građana. Međutim, osim digitalizacije geodetske građe i izdavanja računa za porez na imovinu koji se mogu obaviti onlajn (proces koji je omogućilo Ministarstvo finansija), ne postoje drugi projekti koji omogućavaju pružanje onlajn javno-administrativnih usluga građanima.²

I pored ovih pozitivnih elemenata i izbegavanja dugih redova u dobijanju usluga, još uvek nije sasvim jasno koje se javno-administrativne usluge pružaju građanima, kakva je procedura za dobijanje i koja je cena svake usluge. Kutija za žalbe je jedini instrument za podnošenje pritužbe na uslugu, ali ne postoji drugi kredibilan mehanizam koji omogućava građanima da daju mišljenja i sugestije (ne samo pritužbe) o tome kako dalje unaprediti javno-administrativne usluge.

Specifične potrebe zajednica identifikovane kroz sastanke dijaloga u zajednici:

Opština je uspostavila šest kancelarija za registraciju u šest sela: Gornji Suhodol, Žabare, Šupkovac, Prvi Tunel, Stanterg i Bare. Međutim, stanovnici opštine Mitrovica/Mitrovica procenjuju da ovo teritorijalno proširenje nije dovoljno jer postoji značajna udaljenost između sela Zaselle i Kčić i najbliže kancelarije civilnog statusa u selu Šupkovac. Takođe, pored nagiba na ulazu u opštinu na prvom spratu u prijemnoj kancelariji, i u aneksu opštine gde se izdaju i drugi sertifikati, ograničena je mobilnost osoba sa invaliditetom na ostalim spratovima opštine.

Sa sastanaka za dijalog sa ciljnim zajednicama i odbornicama Skupštine opštine iz ženskih poslaničkih grupa, kao što je gđa. Flutura Kamberi (LDK) i gđa. Valbone Sadiku (PDK) je razgovarao o temama prava zajednica, potrebama i brigama kojima se bavi opština.

¹ OSBE, Izveštaj o opštinskom profile, Severna Mitrovica, 2018

² GAP Institut, Pružanje administrativnih usluga u lokalnom nivou, 2018, https://www.institutigap.org/documents/77450_administrativnejavneusluge-en.pdf

Tokom diskusije, učesnici su uputili mnogo zahteva odbornicima Skupštine opštine, među kojima su bili i hitni zahtevi koje je potrebno rešiti, a to su:

Uređenje i funkcionisanje lifta u zgradi Uprave za kulturu, omladinu i sport, gde su u toj zgradi smeštene mnoge nevladine organizacije i brojne kulturne i neformalne aktivnosti za mlade. Osobe sa invaliditetom su uskraćene za ove aktivnosti zbog nefunkcionisanja lifta;

- Učesnici su se složili da podnesu zahtev za uređenje lifta u kabinetu gradonačelnika, kao i odbornici Skupštine opštine da se zalažu da to bude deo rasprave u skupštini.
- Funkcionisanje ambulanti u pojedinim seoskim sredinama gde postoje ustanove, ali nema lekara specijalista;

- Pokretanje sastanka sa građanima koji će se održati u pojedinim ruralnim sredinama sa odbornicima Skupštine opštine.

Što se tiče opšte situacije koja odražava zastupljenost građana u odlučivanju, glavni nalazi su sledeći:

Dobro opštinsko upravljanje: Dobro opštinsko upravljanje mora biti odgovorno i transparentno. Što se tiče budžetskih rasprava, sastanci su najavljeni samo na kratko i uopšte nisu transparentni. Iako su objavljeni na sajtu opštine, postavljeni su samo jedan dan unapred na Fejsbuk stranici opštine.



Evidentan je nedostatak saradnje opštine sa interesnim grupama. Ova saradnja bi im omogućila bolje planiranje godišnjeg budžeta i više. Sastanci sa gradonačelnikom su retki i obično se odvijaju u dve javne rasprave definisane zakonom, tako da nema ad hoc sastanaka koji se organizuju na osnovu specifičnih potreba. Takođe, nedostaju posete u naseljima i često se sprovode samo u izborne svrhe. Učesnici su imali pritužbe da se konkursi za posao objavljuju sa zakašnjenjem, kada je ljudima veoma teško da se prijave.

Aktuelno zakonodavstvo: Učesnici su bili upoznati sa nekim tačkama na kojima se zasnivaju transparentnost i odgovornost, kao što je najava dve nedelje pre budžetskih rasprava, pristup javnim dokumentima, itd., ali je bilo i drugih aspekata za koje učesnici nisu bili svesni kao na primer staf za informisanje treba da vrati odgovor na određeno vreme.

Učešće građana: Zajednica, ali i odbornici Skupštine opštine generalno su cenili da građansko učešće i angažovanje nisu zadovoljavajući. Postoji nedostatak građanske inicijative u donošenju odluka na lokalnom nivou, kao i u aktivnostima koje organizuje opština ili drugi akteri, a koje imaju za cilj povećanje opštinske odgovornosti i transparentnosti. To je zbog uverenja da građani možda nemaju ulogu u donošenju odluka o određenim pitanjima.

Uključivanje marginalizovanih grupa: Deo sastanaka bili su i ljudi iz najugroženijih grupa – osobe sa invaliditetom. Njihova zastupljenost na lokalnom nivou je veoma slaba. Nedostatak sprovođenja zakona u procesu njihovog zapošljavanja, odnosno ne poštuju se kvote koje postoje za njihovo zapošljavanje.

Administracija i njene reforme: Urađen je niz reformi, ali to i dalje ostaje sa mnogim izazovima. Konstatovano je da u opštini Mitrovica ima oko 23 zaposlena za izdavanje sertifikata, ali njihova efikasnost nije tako visoka. Mašine za automatsko izdavanje dokumenata nisu u funkciji, što bi znatno olakšalo posao posebno u letnjem periodu kada su zahtevi veoma veliki. Što se tiče manjinskih zajednica, pozitivno je pomenuto oslobađanje od plaćanja, čija je vrednost manja od pet (5) evra. Proces njegove digitalizacije preko platforme E-Kosovo je naveden kao pozitivan aspekt administracije.


Tokom sastanka javnog dijaloga sa ženama i mladima koji je održan sa odbornicima Skupštine opštine Južna Mitrovica, imali smo pet (5) mladića i devojaka iz ruralnih i urbanih sredina koji su po prvi put imali priliku da se upoznaju i informišu članove skupštine o njihove probleme u zajednici.


Odbornici Skupštine opštine Južna Mitrovica, obavezali su se da će lobirati i zalagati se u skupštini i resornog direktora, da utiču na uređenje i funkcionisanje lifta u zgradi Uprave za kulturu, omladinu i sport, i pokušaću kao poslanice u skupštini zajedno sa organizacijama civilnog društva da održe sastanke zajednica u ruralnim područjima.


U radionici zagovaranja i mobilizacije, oko deset (10) učesnika iz ruralnih sredina je po prvi put bilo na ovakvoj obuci.


Između ostalog, multietnička grupa je uz pomoć prevodioca diskutovala razgovarala o problemima koji utiču u svakodnevnom životu u područjima naseljenim različitim zajednicama, kao i o mogućnostima mobilisanja u neformalnim grupama za zalaganje kod lokalnih institucija za rešavanje tih problema.


Glavni nalazi


 Sastanci sa članovima Skupštine opštine i zajednicama pokrenuli su razna pitanja i potrebe zajednice koje treba poboljšati kroz različite opštinske kanale i politike, uključujući podršku u sigurnu kuću za žrtve nasilja kao što sledi.³


 Implementacija plana za rodnu ravnopravnost je od suštinskog značaja


 Saradnja među zajednicama je mala i treba je intenzivirati, sa fokusom na žene i mlade.⁴

 Nedostatak pružanja zdravstvenih usluga, uključujući nedostatak radiološke opreme, kao i funkcionisanje mamografije.

 Problem napuštanja škole, posebno mladih devojaka zbog nedostatka prevoza u selima.

 Kašnjenja i transparentnost u dodeli studentskih stipendija, po prvi put je izvršena kompletiranje/zamena stipendista, zbog brojnih pritužbi na proces evaluacije. Međutim, pokrenuli smo pitanje redovnog i blagovremenog neisplate studentskih stipendija.⁵

 Biće itenzivirane posete grupama žena koje su marginalizovane i nemaju pristup, uključujući i ruralna područja.

 Konkretn plan za osnaživanje žena i devojaka, uključujući i njih u savetima naselja i predstavnicima sela.

³ Sastanak javnog dijaloga sa predstavnicima političkih partija, aktivisti i građani Mitrovice, 17 juli 2021, Južna Mitrovica

⁴ Flutura Beka, poslanica LDK u Mitrovici, 17 juli 2021, Južna Mitrovica

⁵ Valbone Sadiku, poslanica PDK u Mitrovici, 17 juli 2021, Južna Mitrovica

Kratak profil opštine Severna Mitrovica i ciljnih sela

Opština Severna Mitrovica postoje specifične potrebe i problemi koji se odnose ne samo na institucionalno funkcionisanje već i na pravni, koji još uvek funkcioniše u dva državna sistema, srpskom i kosovskom. Iako statut opštine predviđa osnivanje šesnaest (16) opštinskih direkcija, ovo se i dalje ne sprovodi. Aktivna odeljenja su: opšta uprava; finansije, budžet i ekonomski razvoj; javne službe, infrastruktura, inspekcije i vanredne situacije; urbanizam, katastar i geodezija; obrazovanje, kultura, omladina i sport; socijalna zaštita i zdravstvo; i lokalne civilne poslove i odnose sa javnošću.

U Severnoj Mitrovici postoji jedan (1) klinički medicinski centar koji vodi Srbija i jedan (1) zdravstveni centar. Centar služi kao glavna zdravstvena ustanova za kosovske Srbe iz celog Kosova. U kompleksu univerziteta nalazi se i poliklinika koja pruža zdravstvene usluge studentima. Štaviše, još jedna zdravstvena ustanova koju vodi Srbija nalazi se u etnički mešovitom naselju Suhodoll/-Suvi Do (izvor: Bolnica Severna Mitrovica i Studentska poliklinika).

Sve zajednice imaju pristup zdravstvenoj zaštiti, dok kosovski Albanci uglavnom koriste usluge koje pruža bolnica koja se nalazi u Južnoj Mitrovici. Albanci mešovite zajednice Mikronaselje/Kodra e Minatoreve imaju pristup zdravstvenom centru koji se nalazi u njihovom naselju, koji zvanično pripada zdravstvenom sistemu Južne Mitrovice. Postoji sedam (7) osnovnih škola, šest (6) srednjih škola, jedan (1) vrtić sa predškolskom ustanovom i jedna (1) specijalizovana škola, koja obezbeđuje osnovno i srednje obrazovanje dece i mladih sa posebnim potrebama.⁶

Specifične potrebe zajednica identifikovane kroz sastanke dijaloga u zajednici:

Kroz sastanke sa građanima, NVO REC je imala za cilj/na umu da doprinese povećanju učešća građana u identifikaciji i rešavanju izazova lokalne zajednice nedovoljno zastupljenih grupa, unapređenju multietničke saradnje po pitanjima zajednice, kao i saradnji između institucija i građana. Stim u vezi, NVO REC je pozvala različite predstavnike političkih partija koje se kandiduju za Severnu Mitrovicu,

kao i aktiviste civilnog društva, medije i građane da učestvuju u javnom dijalogu. U Severnoj Mitrovici ova dva sistema rade paralelno i građani su često zbunjeni kom sistemu da pristupe. Nepotpuna primena Briselskog sporazuma o integraciji administracije i opštinskog odeljenja, kao ni opšti rad opštine nije sasvim transparentan i često ne postoji mogućnost da se građani uključe u procese odlučivanja.

Na javnom dijalogu sa građanima i opštinskim zvaničnicima, NVO REC je imala goste u panelu gđa. Aida Doli i g. Skender Sadiku, kandidati za odbornike Skupštine opštine severna Mitrovica iz redova Građanske inicijative „Mitrovica“, gđa.

Ljiljana Dražević, aktivistkinja i g. Vladimir Simić, službenik za mlade iz Opštine Severna Mitrovica, gde su razgovarali o temama prava zajednica, potrebama i brigama kojima se opština Severna Mitrovica bavi.

Tokom diskusije učesnici su uputili brojne zahteve panelistima kao što su:

- Uklanjanje divljih deponija i regulisanje malih parkova u blizini različitih naselja;
- Izvršiti pritisak na opštinske vlasti da pronađu održivije rešenje za pse lualice, koji predstavljaju rizik za prolaznike;
- Funkcionisanje javne rasvete u nekim naseljima na severu grada, kao što je Lekarski kvart i Mikronaselje/Kodra e Minatoreve.



- Funkcionalizacija ambulanti u najdubljim naseljima, kao što je Kroj i Vitakut, Mikronaselje/Kodra e Minatoreve i Bošnjačko naselje;
- Pokretanje sastanaka sa odbornicima Skupštine opštine, nakon lokalnih izbora 17 oktobar 2021.

U vezi sa pokrenutim temama, učesnici su obećali da će u narednom mandatu u Skupštini opštine biti razmotrene zabrinutosti koje je pokrenuo ovaj sastanak i da će biti saradnje na narednim sastancima.

Takođe, na sastancima javnog dijaloga identifikovana su pitanja koja određuju opšte stanje usluga i odnos građanin-opština, koji su dole navedeni na izveštaju:

Zbog neintegrisanosti opštinske administracije, građani Severne Mitrovice i dalje se suočavaju sa poteškoćama u dobijanju određenih dokumenata. Na primer, postoji problem sa radom katastra i izdavanjem dokumenata. Pošto je opštinska uprava prošla integraciju 2013. godine, dosadašnji rad Odeljenja za katastar je i dalje u nefunkcionalnom stanju. Zahtevi za dokumente se često podnose, ali je potrebno više od nekoliko meseci da se dokumenti dobiju. S druge strane, izdavanje nekih dokumenata je u okviru opštine Južna Mitrovica, što zahteva duplo vreme za izdavanje pojedinih dokumenata. Iako su mnogi građani, aktivisti i mediji do sada pokušavali da pronađu razloge za saradnju dve opštine, nije bilo rezultata.

Na raspravama o budžetu organizovano od strane opština, stekao je opšti utisak da ovo nije dobro prošlo. Učesnici su imali utisak da zbog kratkog vremena oglašavanja koje se radi samo na Fejsbuk stranici opštine, pošto je zvanična veb stranica opštine Severna Mitrovica nefunkcionalna, ljudi nemaju priliku da slušaju i učestvuju. Takođe, nije moguće sastati se sa predsednikom opštine i razgovarati sa opštinskim zvaničnicima o raznim predlozima koji će pomoći naseljima da reše određena pitanja.

Aktuelno zakonodavstvo: Učesnici sastanka javnog dijaloga nisu bili dovoljno informisani o aktuelnom zakonodavstvu i reformama javne uprave na Kosovu. Učesnici su se žalili da zbog postojanja dva sistema nije uvek poznato u kom sistemu treba da apliciraju za dokumentaciju i ostalo potrebno osoblje. Opštinska administracija treba da poveća svoje napore da građanima objasni pravni okvir Kosova kako bi se maksimalno povećala saradnja.

Sa učesnicima se razgovaralo i složilo se da u Severnoj Mitrovici nedostaje primena praksi dobrog upravljanja. Često je protok informacija na niskom nivou jer informacije često kasne ili ne dolaze.

Građansko učešće: Od strane učesnika ovog sastanka se generalno ocenjuje da građansko učešće i angažovanje nisu zadovoljavajući. Neki od učesnika su naveli da je uz podršku UN Habitata sedam opština u regionu Mitrovice odobrilo Planove učešća građana, ali niko nije imao informaciju šta ovaj dokument sadrži. Opština treba da organizuje javnu prezentaciju dokumenta i objasni građanima trenutnu potrebu i promenu koja će nastati. Generalno se ocenjuje da građanska uključenost i angažovanje nisu zadovoljavajući. Nedostaje građanskih inicijativa u lokalnom donošenju odluka, kao i u aktivnostima koje organizuje opština ili drugi akteri, a koje imaju za cilj povećanje opštinske odgovornosti i transparentnosti.

To je zbog gubitka poverenja građana u mogućnosti donošenja odluka ili uticaja na promenu ili poboljšanje određenih pitanja. Razgovarano je i o tome da se podržavaju samo NVO koje podržavaju lokalnu upravu i da samo ove organizacije se podržavaju od strane opštine Mitrovica Sever.


Administracija i digitalizacija: Učesnici su razgovarali o značaju digitalizacije jer je pandemija Covid-19 pokazala sve probleme u javnoj upravi. Učesnici su razgovarali o tome kako nisu bili u mogućnosti da dođu do dokumenata ili informacija i da opštine nisu dobro komunicirale. Najveći problem vide u tome što se ne pokušavaju prevazići posledice pandemije Covid-19, a zbog nedostatka raznovrsnog materijala neki građani nisu mogli da dobiju sva dokumenta.


Takođe je pomenuto da automati za izdavanje određenih dokumenata i sertifikata često nisu dostupni i ne rade. Napomenuto je i da su uputstva loše urađena i da često nema pomoći.

Glavni nalazi

Na severu je realizovano nekoliko projekata, kao što je novi most koji povezuje Severnu Mitrovicu sa regionalnim putem Mitrovica – Priština, podrška školama i bolnicama tokom pandemije Covid-19.


Rešavanje pojedinačnih zahteva građana i drugih potreba stranaka u Mitrovici zbog nepotpune integracije svih opštinskih odeljenja, građani često moraju da idu u Južnu Mitrovicu ili čak u Prištinu,⁷ zbog nedostatka pune integracije svih opštinskih odeljenja.


 Bošnjačka mahala se suočava sa brojnim problemima kao što su: sigurnost, javna rasvjeta, životna sredina, nedostatak centra porodične medicine i dr.


 Predstavnik Građanske Inicijative "Mitrovica" je takođe razgovarao o tome kako njihova inicijativa želi da uključi sve zajednice koje žive u severnoj Mitrovici, ali zbog pritiska nisu sve zajednice zastupljene u toj listi, koja po prvi put se kandiduje na opštinskim izborima.⁸


⁷ z. Vladimir Simić, predstavnik Srpske Liste, 17 septembar 2021, Severna Mitrovica


⁸ z. Skender Sadiku, predstavnik Inicijative Mitrovica, 17 septembar 2021, Severna Mitrovica


 Istaknuto je od strane učesnika sastanka da se saradnja među zajednicama poboljšava, ali kao najveća prepreka je pritisak na obične građane, od strane lokalnih političara koji su pokazali još jednu realnost koju predstavljaju političari.⁹

 Mnogo je nepolitičkih aktivnosti u kojima dve opštine mogu zajedno da saraduju i izbegavaju najvišu politiku u svojim odnosima, ali za to nema volje.¹⁰

 Nezaposlenost i zaštita životne sredine ne prepoznaju granice vere, zajednice ili bilo čega drugog.

 Više pažnje treba posvetiti zaštiti životne sredine sa posebnim akcentom na Bošnjačku četvrt kao jednu od najvećih multietničkih sredina na Kosovu i da se zbog otpada i zagađenja mladi ljudi ne osećaju bezbedno da budu napolju.

 Druga tačka oko koje su se složili je da kvartovi treba da imaju male centre porodične medicine, jer je posebno tokom pandemije Covid-19 građanima bila potrebna veća podrška, a takođe su se te informacije delile svakodnevno. Takođe je istakao da građani treba da znaju kada i gde da se obrate kada imaju problem.

 Dogovoreno je da svi kvartovi imaju javnu rasvetu kako bi ovi prostori bili bezbedni za sve građane. Kao što je navedeno, samo glavni putevi imaju javnu rasvetu, a posebno mnoga udaljena područja nemaju osvetljenje.

Dogovorene tačke su uglavnom u korist građana i nemaju političku pozadinu. Na kraju su se članovi političkih partija složili da će nastaviti da doprinose dobrobiti Mitrovice bez obzira na zajednicu.¹¹

Kratak opis opštine Leposavić i ciljnih sela

Opština Leposavić, kao i Severna Mitrovica, i dalje funkcioniše pod dva sistema upravljanja. Institucije još uvek nisu izvršile punu integraciju u sistem upravljanja Republike Kosovo, tako da je za građane ovo znatno veći problem jer zahtevi za usluge nemaju pravi kanal da se posvećuje ovoj temi.

Međutim, iz aktivnih institucionalnih struktura, usluge se vrše u zavisnosti od postojećih uslova koji su razrađeni u nastavku.

⁹ Ljiljana Drazević, aktivistkinja civilnog društva, 17 septembar 2021, Severna Mitrovica

¹⁰ Aida Doli, predstavnica Inicijative Mitrovica, 17 septembar 2021, Severna Mitrovica

¹¹ Sastanak javnog dijaloga sa predstavnicima političkih partija, aktivistima i građanima, 17 septembar 2021, Severna Mitrovica

Sistem primarne zdravstvene zaštite obuhvata: jednu (1) dom zdravlja i osam (8) zdravstvenih jedinica. Zdravstveni sektor ima 163 zaposlena, 100 žena i 63 muškarca, uključujući doktore, medicinske sestre i pomoćno osoblje. Takođe postoji jedna (1) zdravstvena jedinica u selu kosovskih Albanaca Bistrica/Bistrica sa tri (3) medicinskog osoblja.

Postoje četiri (4) osnovne škole, uključujući jednu u albanskom selu Bistrica, sa 1.318 učenika i 171 nastavnikom; dve (2) srednje škole sa 385 učenika i 85 nastavnika; i dve (2) bašte. Opština ima tri fakulteta – pedagoški, sportsko-agronomski i jednu (1) višu – ekonomsku. Ovi fakulteti su deo javnog univerziteta na severu Mitrovice.¹²

Specifične potrebe zajednica identifikovane kroz sastanke dijaloga u zajednici:

Meštani sela Bistrica, Ceraja i Košutova su među najzapostavljenijim građanima od strane institucija, jer žive u opštini sa srpskom većinom, koja nije u potpunosti integrisana u sistem Republike Kosovo, a civilna kancelarija u ovoj zajednici je neaktivna. Ovi građani dane provode pred velikim i gotovo nepremostivim izazovima. Ovi građani dane provode pred velikim i gotovo nepremostivim izazovima.

Meštani navedenih sela su izrazili nezadovoljstvo dosadašnjim ulaganjem i brigom koju su im pružile, bilo lokalne ili centralne institucije. Asfaltiranje puta, obezbeđenje javnog prevoza, obezbeđivanje goriva za prevoz učenika iz tri sela



¹² OSCE, Izveštaj o opštinskom profilu Leposavića, 2018 [https://www-ecoi.net/en/file/local/1014970/3256_1366724140_2013-01-kos-leposavi-u.pdf](https://www.ecoi.net/en/file/local/1014970/3256_1366724140_2013-01-kos-leposavi-u.pdf)

koji pohađaju osnovnu školu u selu Bistrica, zatim obezbeđenje prevoza za učenike srednjih škola i Univerziteta u Mitrovici, nedostatak odgovarajuće zastupljenosti, problemi u najvećem broju slučajeva, rekonstrukcija kuća, preduzimanje mera da se meštani ne presele, rad ambulante (obezbeđivanje goriva), posete lekara u selu, ulaganja i podrška oporavku poljoprivrede, kulturne aktivnosti za mlade, kao i nedostatak sastanaka sa lokalnim liderima bila su neka od pitanja koja su stanovnici izrazili kao zabrinutost.¹³

U susretima sa predstavnicima sela Bistrica, Ceraja i Košutvo opštine Leposavić. Za stolom se nisu pojavili opštinski službenici Kancelarije za zajednice i povratak opštine Leposavić i drugi aktivisti.

Na ovom sastanku sa stanovnicima i predstavnicima sela Bistrica, Ceraja i Koštovo iz Vlahije razgovarali smo o potrebama i brigama sa kojima se stanovnici svakodnevno susreću, u najdubljem delu Šaljskog regiona.

Tokom diskusije, učesnici su se osvrnuli na nedoumice i direktne zahteve koje treba uputiti nadležnim institucijama. Neke od pokrenutih tema su bile:










- Bezbednost i sloboda kretanja za meštane ovih sela;
- Zbog nepostojanja linije javnog prevoza, mnogi mladi ljudi (dečaci i devojčice) su prinuđeni da napuste srednju školu, jer nemaju mogućnosti da stanuju u gradu Mitrovici;
- Putna infrastruktura ni dvadeset jednu (21) godinu posle rata, nijedna lokalna ili centralna institucija nije izradila projekte popravke puteva za ove meštane;

- Nedostatak ambulante u selu Bistrica;
- Nezastupljenost i neorganizovanost zajednice u ovim selima, za ovu potrebu je zatražena pomoć od strane organizacije REC da bih pomogla oko organizovanja sastanka a gde meštani bi birali predstavnike sela;
- Pokretanje sastanka sa opštinskim zvaničnicima, sa novoizabranim gradonačelnikom i sa potprednikom za zajednice kako bi se istakli potrebe meštana sa jasnim i konkretnim zahtevima i potrebama, kao i sa nekim od ministara na centralnom nivou;
- Nedostatak kulturnih i sportskih aktivnosti za mlade, iako centar postoji u školi u Bistrici, nema aktivnosti za mlade;
- Šteta koja je načinjena reci Bistrici od izgradnje hidroelektrane, nedostatak reagovanja od strane institucija, iako je bilo žalbi i peticija od strane meštana.

REC se zalaže za olakšavanje procesa odabira predstavnika ovih sela, gde će kao koordinaciono telo biti incirani sastanci radi rešavanja njihovih potreba i zahteva, dok je REC posvećen pružanju tehničke podrške sa sastancima i pružanju pomoći u izradama zahteva ili žalbi nadležnim institucijama.

¹³ Sastanak javnog dijaloga sa predstavnicima sela, ženama i mladima, 24 novembar 2021

Glavni nalazi

-  Veoma loša putna infrastruktura;
-  Nedostatak javnog prevoza;
-  Studenti u grad nemaju redovan prevoz;
-  Meštani ovog dela su u većoj meri raseljeni;
-  Ima mnogo neizgrađenih kuća od posle rata pa naovamo na Kosovo, koji nisu na spisku da se grade ni od opštine ni od centralnih vlasti;
-  Ambulanta ne funkcioniše kako treba, dok doktori imaju veoma retke posete;
-  Nema nijedne investicije u poljoprivredu;
-  Nema kulturne ili sportske aktivnosti za mlade;
-  Izostaju sastanci sa lokalnim liderima.

Kratak profil opštine Srbica i ciljnih sela

Opština Skenderaj se nalazi na severu Kosova i nalazi se u blizini opštine Mitrovica, pa je, uzimajući u obzir politički i društveni aspekt, u okviru projekta tretirana kao opština od posebnog značaja, s obzirom na etnički sastav opština.

Opština Srbica ima ukupno 27 predškolskih, osnovnih i srednjih obrazovnih ustanova, 55 sa 678 nastavnika, 56 sa odnosom od 1,3 škole na 1000 stanovnika starosti do 19 godina.

U opštini Srbica postoji 16 aktivnih sportskih klubova, dva pozorišta, tri biblioteke i osam klubova i umetničkih društava.¹⁴

Specifične potrebe zajednica identifikovane kroz sastanke dijaloga u zajednici:

Opšte stanje infrastrukture u opštini se ocenjuje kao dobro. Približno 92% puteva koji povezuju sela sa urbanim centrom je asfaltirano. Grad Srbica i sedam (7) od 48 sela su priključeni na vodovod. Snabdevanje električnom energijom i kanalizacija su i dalje problem, posebno u selima¹⁵

Na sastancima dijaloga sa ciljanim zajednicama, građani i panelisti su bili prisutni kao: gđa. Dorarta Ndreshaj, odbornica Skupštine opštine Srbica iz redova AKR, gđa. Vjollca Ramadani, poslanik u Skupštini opštine Srbica iz redova VV, kao i opštinski zvaničnik, razgovarali su o temama prava zajednica, potreba i briga koje se rešavaju u opštini Srbica.

Učesnici su tokom diskusije obraćali pažnju i direktne zahteve opštinskim zvaničnicima. Neke od pokrenutih tema su bile:

¹⁴ Departman za kulturu, onmladinu i sport, Srbica, <https://drejtoriapekulturerinispport.weebly.com/>

¹⁵ OSCE, Izveštaj o opštinskom profily Srbice, https://www.osce.org/files/f/1/documents/8/9/13273_0.pdf

- Bezbednost i sloboda izražavanja, sa posebnim osvrtom na slobodu izražavanja u opštinskim institucijama, kao i uvrede koje dolaze od zvaničnika tokom javnih rasprava u skupštini opštine, kao i u raznim odborima. Kao rezultat ovog uvredljivog diskursa prema ženama, nastaju posledica nedostatka angažovanja u političkom životu i aktivizma kod žena i devojaka u ovom gradu;
- Nedostatak kulturnih i sportskih aktivnosti u gradu;
- Nepotizam i diskriminacija po partijskoj osnovi;
- Prljavštine i divlje deponije smeća;
- Funksionalnost ambulanti u udaljenim seoskim sredinama.

Kandidati za Skupštinu opštine Srbica i opštinski zvaničnici

su izrazili spremnost da saraduju i iniciraju slične sastanke saradnje.

Glavni nalazi

- Opština da uključe više nedovoljno zastupljenih grupa u kreiranje lokalne politike;
- Prilikom izrade opštinskog budžeta posebnu pažnju treba posvetiti rodno odgovornom budžetu;
- Ojačati ulogu mladih i omladinskih organizacija u zajednici;
- Političke stranke da na svoje izborne liste uvrste više žena, od nosioca liste i kandidata za gradonačelnika;
- Organizacije civilnog društva koje rade za ženska prava, da postanu mostovi između žena u zajednici i lokalnih vlasti.



Preporuke

U pogledu potreba, gotovo na svakom lokalitetu, ulaganja u infrastrukturu zauzimaju primarno mesto, neophodna za poboljšanje života, ali i oporavak privrede. Izuzetno dotrajala infrastruktura jedan je od glavnih razloga raseljavanja stanovnika na ove strane. Teški ekonomski uslovi samo otežavaju položaj ovih građana. Dakle, ulaganja u poljoprivredu, i zapošljavanje, posebno mladih ljudi, su preduslov da se zaustavi ova demografska promena/smanjenje koja se dešava u Republici Kosovo.

- Opštine da uključuju više grupa u nacрте lokalnih politika;
- Tokom izrade opštinskog budžeta, opština da obrati posebnu pažnju na rodno odgovorno budžetiranje;
- Da se osnažuje uloga mladih i omladinskih organizacija u zajednici u svim opštinama;
- Političke stranke da na svoje izborne liste uključe više žena, od nosioca liste i kandidata/kinje sa gradonačelnika/cu;
- Organizacije civilnog koji rade u oblasti ženskih prava, da budu most spajanja između žena u zajednici i lokalnih vlasti;
- Opština treba da organizuje i redovno ažurira kanale za komunikaciju sa građanima. To se može uraditi putem društvenih medija kao što su Facebook, veb-stranice ili korišćenjem lokalnih medija za promociju;

- Opštine Severna i Južna Mitrovica treba da sarađuju više po pitanju mladih;
- Opština Severna Mitrovica i Leposavić trebaju dati dodatne napore na pojašnjenje pravnog okvira Kosova za građane kako bi oni mogli da ostvaruju svoja prava;
- Opština Leposavić da ponudi dodatno podršku zajednicama sa redovnim prevozom, a posebno mladim devojkama koje pohađaju nastavu/školu;
- Opština Srbica da ima više saradnje sa lokalnim predstavnicima radi adresiranja potreba zajednice;
- Preduzeti kaznene mere za opštinske službenike koji ne obezbede pristup uslugama;
- Promovisanje postojećeg zakonodavstva o transparentnosti, pravima i odgovornostima građana, posebno žena i mladih treba da bude podstrek svi targetiranih opština;

Opštine treba da dele više informacija o pravnom okviru Kosova pošto građani Kosova Srpske zajednice uopšte nisu upoznati za zakonima i propisima. Opština o njima treba redovno da razgovara sa građanima i treba da obezbedi prostor za razgovor o procedurama.



USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

Ovaj izveštaj je omogućen zahvaljujući velikodušnoj podršci američkog naroda preko Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (USAID). Sadržaj ovog izveštaja je isključiva odgovornost REC – Reconciliation Empowering Communities i ne odražavaju nužno stavove USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Država.



www.rec-kosova.org

